

Rejent * rok 13 * nr 1(141)
styczeń 2003 r.

Recenzja

***Prawo rolne. Problemy teorii i praktyki*, Praca zbiorowa
pod redakcją R. Budzinowskiego i A. Zielińskiego,
Poznań-Kluczbork 2002, stron 277**

I. Niniejsza pozycja stanowi dorobek konferencji naukowej pt. „Prawo rolne. Problemy teorii i praktyki”, zorganizowanej w dniach 27-30 września 2000 r. w Radzynie przez Katedrę Prawa Rolnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, przy współdziałaniu Krajowej Rady Notarialnej, Centrum Naukowego Notariatu, Rady Izby Notarialnej w Poznaniu oraz Dziekana Wydziału Prawa i Administracji UAM.

Stosownie do tytułu, problematyka opracowań dotyczy zarówno problemów teoretycznych, jak praktyki prawa rolnego, ze szczególnym uwzględnieniem relacji unormowań polskich do regulacji Wspólnot Europejskich.

W części zatytułowanej *Problemy teorii prawa rolnego* przedstawiono następujące artykuły:

R. Budzinowskiego, *Zmiany prawa rolnego. Tendencje rozwoju* (s. 9-21),

M. Korzyckiej-Iwanow, *Metody biotechnologiczne i metody ekologiczne w rolnictwie; uwagi o regulacjach prawnych „nowoczesnego” rolnictwa* (s. 23-34),

M.A. Król, *Koncepcja rolnictwa ekologicznego* (s. 35-50).

Część następną nosi tytuł **Problemy integracji polskiego rolnictwa i dostosowania prawa rolnego do standardów europejskich** i zawiera artykuły:

A. Lichorowicza, *Podstawowe kierunki rozwoju polskiego ustawodawstwa rolnego w okresie przedakcesyjnym* (s. 53-69),

P. Czechowskiego, *Polskie stanowisko negocyjne w obszarze „Rolnictwo”* (s. 71-79),

A. Jurcewicz, *Kierunki zmian wspólnej polityki rolnej a polskie rolnictwo w aspekcie członkostwa w Unii Europejskiej* (s. 81-88),

B. Kozłowskiej, *Stan dostosowania prawa polskiego do regulacji wspólnotowych w zakresie podatku od towarów i usług w rolnictwie* (s. 89-96),

E. Tomkiewicz, *Prawne środki limitowania produkcji rolnej stosowane w ramach polityki wiejskiej* (s. 97-108),

J. Paliwody, *O rozporządzeniu Nr 1268 Rady Wspólnot Europejskich z 21 czerwca 1268 Rady Wspólnot Europejskich z 21 czerwca 1999 r. w sprawie wspólnotowej pomocy w krajach kandydujących Europy Centralnej i Wschodniej w ciągu okresu przedakcesyjnego 1. SAPARD* (s. 109-119),

Dział **Przemiany strukturalne w rolnictwie** zawiera kolejno opracowania:

B. Jeżyńskiej, A. Oleszki, *Przemiany strukturalne własności rolniczej w prawie polskim* (s. 123-141),

J. Nadlera, *Wady regulacji prawnej gospodarowania nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa* (s. 143-160),

A. Knopkiewicz, *Renty strukturalne w rolnictwie (zagadnienia wybrane)* (s. 161-170),

W dziale **Obrót gruntami rolnymi i leśnymi** zamieszczono referaty:

M. Stańki, *Ograniczenia w obrocie nieruchomościami rolnymi i leśnymi* (s. 173-188),

M.A. Zalewskiego, *Przeniesienie własności lasu* (s. 189-203),

E. Klat-Górskiej, *Pierwszeństwo w nabyciu nieruchomości według art. 29 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa – wybrane zagadnienia* (s. 205-220),

K. Stefańskiej, *Określenie sytuacji prawnej nabywcy gospodarstwa rolnego* (s. 221-236),

Część pt. **Rynek rolny i odpowiedzialność za produkt** zawiera dwie pozycje:

B. Jeżyńskiej, *Instytucje rynku towarów giełdowych w założeniach ustawy o giełdach towarowych (zagadnienia wybrane)* (s. 239-250),

E. Kremer, *Odpowiedzialność za produkt rolny w prawie polskim* (s. 251-273),

II. Recenzowana książka jest najnowszą pozycją z zakresu prawa rolnego. Odnosi się do szeregu istotnych problemów, także dotyczących aktualizacji uregulowań prawnorolnych w przededniu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

Poszczególne artykuły obejmują najważniejsze kwestie odnoszące się zarówno do podstaw prawa rolnego w ujęciu tradycyjnym (np. R. Budziński, *Zmiany prawa rolnego. Tendencje rozwoju*), jak i zdobyczy związanych z szeroko rozumianą produkcją rolną, a co za tym idzie rynkiem rolnym (np. B. Jeżyńska, *Instytucje rynków towarów giełdowych...*), prawem żywnościowym czy ekologią w rolnictwie (np. M. Korzycka-Iwanow, *Metody biotechnologiczne i metody ekologiczne w rolnictwie...*).

Ważnym elementem publikacji są również analizy prawa polskiego rolnego i porównanie go do standardów europejskich.

W publikacji zwraca uwagę problematyka obrotu nieruchomościami rolnymi i leśnymi. Ogólnie na temat własności rolniczej wypowiedzieli się w swoim artykule B. Jeżyńska, A. Oleszko, zaś szczegółowo M. Stańko, M.A. Zalewski i K. Stefańska. Odrębne miejsce należy poświęcić analizie pierwszeństwa z art. 29 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, która była przedmiotem rozważań E. Klat-Górskiej.

Jednym z zagadnień najbardziej związanych z praktyką notarialną jest przenoszenie własności nieruchomości rolnych w zamian za uzyskanie prawa do renty strukturalnej w trybie ustawy z dnia 26 kwietnia 2001 r. o rentach strukturalnych w rolnictwie (Dz.U. Nr 52, poz. 539). Problematyka ta, nie będąca dotychczas przedmiotem odrębnej analizy, przedstawiona została w recenzowanej publikacji przez A. Knopkiewicz, *Renty strukturalne w rolnictwie (zagadnienia wybrane)*.

Przekazanie gospodarstwa rolnego jako jedna z podstawowych przesłanek uzyskania prawa do takiej renty, stosownie do art. 2 pkt 5 wskazanej ustawy, oznacza przeniesienie własności gruntów wchodzących w jego skład w drodze umowy bądź przejęcie tych gruntów na własność Skarbu Państwa w drodze decyzji Prezesa Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Kluczowym zagadnieniem jest rozważenie przesłanek ważności zawartej umowy oraz przesłanek co do nabycia prawa do renty strukturalnej.

ralnej. Autorka wydaje się dopuszczać pogląd, że o ważności umowy o skutkach rozporządzających decydują nie tylko przesłanki istotne dla danego rodzaju umowy (np. umowy sprzedaży, darowizny), ale także przesłanki warunkujące nabycie prawa do renty strukturalnej. W tym ostatnim przypadku chodzi o normy obszarowe odnoszące się do zwywanej nieruchomości, jak i powierzchni powiększonego gospodarstwa nabywcy (art. 3 u. 1 pkt 5 i art. 6 ustawy), jak i pozostałych przypadków, określonych w art. 3-8 ustawy (np. wymóg kwalifikacji rolniczych).

Wykładnia cytowanych przepisów prowadzi jednak do wniosku, że określenie przez ustawodawcę przesłanek warunkujących uzyskanie prawa do renty strukturalnej nie wpływa na ocenę ważności umowy przenoszącej własność, ale stanowi tylko dodatkowy (choć niewątpliwie konieczny) element uzależniający nabycie przez rolnika – zbywcę (wnioskodawcę) prawa do tej renty. Kierunek takiej wykładni znajduje swoje oparcie przede wszystkim w art. 20 cytowanej ustawy, zgodnie z którym prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego poza samą weryfikacją wniosku (art. 18 ustawy) może wezwać wnioskodawcę oraz przejmującego gospodarstwo do złożenia wyjaśnień lub dodatkowych dokumentów mających wpływ na ustalenie prawa do takiej renty.

Oczywiście uzasadnione byłoby twierdzenie, że w razie odmownej decyzji prezesa Kasy – z uwagi na przeniesienie własności nieruchomości mniejszej niż 3 ha, zbywca mógłby się powoływać na błąd co do treści czynności prawnej i uchylić się od skutków zawartej umowy.

Umowa ta do chwili uchylecia się od skutków jest jednak ważna, a nabywca jest jej właścicielem.

Na marginesie rozważań należy zwrócić uwagę, że w przypadku zawierania umów o przekazaniu gospodarstwa rolnego w trybie ustawy o rentach strukturalnych wskazany jest aktywny udział notariusza – także w zakresie dotyczącym przedstawionego problemu.

Reasumując, recenzowana publikacja jest niewątpliwie przydatna zarówno dla potrzeb praktyki notarialnej, jak i nauki prawa rolnego. O tym decyduje przede wszystkim poruszenie w niej wielu tematów, które nie doczekały się wcześniejszego opracowania (w szczególności problematyki prawa wspólnotowego), jak i szczegółowość prezentowanych analiz.

Radosław Pastuszko